

A L G E M E E N E
K O N S T -
EN
LETTERBODE,
VOOR HET JAAR 1833.

VRIJDAG DEN 8sten MAART.

N°. 11.

BERIGTEN.

REVAL. Op den 20sten Januarij 1. l. overleed alhier de vroeger door geheel Europa om hare gaven beroemde Zangeres ELIZABETH MARA, die, in 1750 geboren zijnde, den ver gevorderden ouderdom van 83 jaren mogt bereiken.

FLORENCE. In den ouderdom van 79 jaren stierf alhier de Prins STANISLAUS PONIATOWSKI, die in 1754 te Warschau geboren werd, en de zoon was van CASIMIR, broeder van STANISLAUS AUGUSTUS, den laatsten Koning van Polen. Een groot beschermer der Letteren en Kunsten zijnde, die hij zelf beoefende, was hij herwaarts heen geweken, na met veerkrachtige welsprekendheid de belangen zijns Vaderlands op de Poolsche rijksdagen te hebben verdedigd. Hij had het eerst het voorbeeld eener nuttige en roemrijke hervorming gegeven, door de lijfeigenen van zijne talrijke domeinen vrij te maken.

PARIS. Door het Fransche Instituut is eene prijsvraag van dezen inhoud uitgeschreven geweest:

„ Te bepalen, welke Natuur- en Scheikundige
„ ontaardingen, in de werktuigen en in de vochten,
I DEEL L „plaats

„ plaats grijpen door den invloed der ziekten , welke
 „ men met den naam van aanhoudende koortsen be-
 „ stempelt en welk verband er bestaat tusschen de
 „ verschijnselen dier ziekten en de waargenomen ont-
 „ dingingen ; — en duidelijk aan te toonen , welke genees-
 „ wijzen uit dat verband kunnen worden afgeleid . ”

Er zijn daarop twee antwoorden ingezonden , doch geen derzelve is kunnen bekroond worden , uithoofde de vraag daarin niet voldoende werd opgelost . In het eerste tracht de Schrijver hypothetisch den aard en de zitplaats der eigenaardige koortsen te bepalen ; voorts wordt de vraag in geen harer onderdeelen behandeld , terwijl de Schrijver deze ziekten uit een geheel ander oogpunt beschouwt , dan in de vraag het geval was . —

Het tweede antwoord kenschietst een' zeer geleerd Geneesheer , die ten volle met de nieuwe werken bekend is . De commissie van beoordeeling heeft dezen uitgebreiden arbeid met zeer veel belangstelling gelezen , en was zelfs geneigd , daaraan eenen prijs van aanmoediging toe te kennen , doch zij vleit zich , dat het opstel met eenige verbeteringen andermaal naar den prijs zal dingen .

Overwegende , dat men zeldzaam in éénen persoon genoegzame Genees- en Scheikundige kennis vereenigd vindt , om beide gedeelten der vraag behoorlijk te behandelen , zoo zullen daarvan alsnu twee vragen worden gevormd en is de prijs voor ieder derzelve bepaald op 5000 Francs . De eene vraag , geheel van Geneeskundigen aard , luidt als volgt : „ Te bepalen , welke onttaarding der werktuigen men aantreft bij de ziekten , die met den naam van aanhoudende koortsen worden bestempeld ? Welk verband er bestaat tusschen de verschijnselen dier ziekten en de waargenomen onttaarding ? En duidelijk aan te wijzen , welke geneeswijzen uit dat verband kunnen worden afgeleid ? ” De andere vraag is geheel Natuurkundig en dus gesteld : „ Te bepalen , welke Natuur- en Scheikundige veranderingen de vochten in de ziekten , welke onder den naam van aanhoudend koortsen bekend staan , ondergaan ? ”

Een der prijzen van de Stichting des Heeren MONTYON , door het Instituut beheerd , moest worden toegekend aan hem , die eenig kunst- of handwerk minder

ongezond zou hebben gemaakt. Twee uitvindingen maakten daarop aanspraak; de eene gold de behandeling van het loodkolkijk door zwavelzure limonade, voorgesteld door Doctor GENDRIN; doch, zoo dit al inderdaad eene uitvinding zij, meent echter de commissie van beoordeelaren, bestaande uit de Heeren THENARD, CHEVREUL, DULONG en DARCEY, dat de ondervinding het nut daarvan nog niet genoeg heeft bewezen, terwijl de Commissie daaromtrent niet met kennis van zaken kan oordeelen, vermits geen dier Leden Geneesheer is. De tweede is, om bij het glasblazen den adem der werklieden door een werktuig te doen vervangen; deze uitvinding heeft men te danken aan een' arbeider in eene glasblazerij; het is sedert een genoegzaam tijdvak in gebruik, om van deszelfs nut te kunnen overtuigd zijn.

HAARLEM. Aan onderstaanden Brief verleen en wij eene plaats.

Aan den REDACTEUR van den *Konst- en Letterbode*.

Mijn Heer!

Toevallig herlas ik in uw geacht Tijdschrift voor het jaar 1831 No. 54, het uittreksel uit eenen Brief, het verhaal mededeelende van eene jonge zwangere vrouw, in dezen staat gestorven te Mornex aan den voet van den kleinen Salève, welke de domme Priester de begrafenis weigerde in de zoogenaamde gewijde aarde, alvorens het ongedoopte kind van haar gescheiden was; en dat werkelijk de operatie heeft plaats gehad, bij gebrek aan eenen Heelkundigen, door den vilder.

Voorzeker was dit geval der mededeeling overwaardig en het geeft aan ieder, die reinere denkbeelden nopens de Godsdienst van Jezus Christus koestert en wiens harte niet geheel gesloten is voor de zuivere indrukken van dezelve, ruime stof tot ernstige overdenkingen! Dan, dit geval is voorgevallen in een land, waar de stralen van het helderschijnend licht des Evangeliums nog niet zijn doorgedrongen, althans belet worden, haren weldadigen invloed te doen gevoelen. Doch, zoude men het wel gelooven

kunnen, dat zelfs in ons Vaderland en wel nog kort geleden, in het jaar 1827, een geval is gebeurd, hetwelk mogelijk geen voorbeeld heeft en niet minder de verbazing en verontwaardiging, welligt het medelijden moet ten top voeren? Het is het volgende:

„De huisvrouw van F. Hoskam, wonende te Hurwenen in den Boemelerwaard, gevoelde op den 8 Augustus 1827 de eerste barensweën, doch welke vergezeld werden van een bedenkelijk bloedverlies. Om eenen Vroedmeester van een naburig dorp gezonden zijnde, was deze door andere ambtsbezigheden verhinderd haar te kunnen bijstaan. Men begreep nu niet verder om eenen anderen Verloskundigen te zenden, maar, naar gewoonte, zich te behelpen met eene buurvrouw, en deze te verzoeken, dat zij de lijderes in hare noodden zoude bijstaan. *Want Vroedvrouwen zijn er in den Boemelerwaard niet?!*

Deze buurvrouw erkende dadelijk zwaarigheid en liet den Pastoor bij de vrouw komen. Zijn Eerwaarde verscheen en verklaarde, dat er geen gevaar bestond en vertrok. Kort echter na zijn vertrek viel de barendende in flauwte en scheen bezwijken, eer nog de vrucht geboren was. De Pastoor wordt andermaal geroepen, hij vindt de vrouw in den zoo even opgegeven toestand en verklaart haar voor *dood*.

Thans komt het er bij hem op aan, om aan het ongeboren kind den doop toe te dienen; ten dien einde vatte hij een mes en sneed den buik der vrouw dwars, van den eenen darmbeenskam tot aan den tegenovergestelden, onregelmatig, in eens, door en door tot in de holligheid van de baarmoeder, met eene snede ter lengte van twee palmen en drie duimen en haalde het kind er uit. Nu sneed hij de navelstreng, zonder die te onderbinden, ter lengte van drie palmen van den buik des kinds af, en daar alles nu dan toch wel dood was, vertrok zijn wel eerwaarde!”

De Heer Burgemeester van die gemeente, van deze zaak kennis bekomen hebbende, kwam persoonlijk bij mij, mij verzoekende, om deze lijkten te komen schouwen. Dit verzoek niet wel kunnende weigeren, heb ik daaraan dadelijk voldaan en wel in tegenwoordigheid en met den Heer D. l. Prillewitz, Heelmeester binnen deze stad. Van ons bevinden heb-

hebben wij *visum repertum* opgemaakt, en geteekend den 9 Augustus 1827 en den Heer Burgemeester ter hand gesteld.

Ik onthoude mij, uit dit Factum die aanmerkingen te trekken, welke er zoo veelvuldig uit zouden kunnen getogen worden, doch het staat mij echter vrij deze enkele vragen te doen:

1. Heeft iemand, buiten een Genees-, Heel- of Verloskundige, het regt, de bevoegdheid, om eene zoo plotselijk gestorvene waarlijk voor *dood* te verklaren?

2. Heeft iemand, buiten een Genees-, Heel- of Verloskundige, het regt, de bevoegdheid, om zulk eene belangrijke operatie (de Keizersnede *Sectio Caesarea*) te doen?

3. Indien de voorschriften van de R. K. leer al eens deze operatie aan eenen Priester bevelen, zoude het dan de bedoeling niet zijn, dat dezelve altoos geschieden moest, met alle die voorzorgen, behendigen kunstmatigheid, als of de vrouw nog werkelijk leefde, althans konde leven, *schijndood ware*, dewijl er geene volstrekt beslissende teekenen des doods zijn, althans voor eenen ongewijden in de Geneeskunde, welke menschelijker wijze tot eene ruwe beestachtige handelwijze vrijheid veroorloven? Een Priester moet dus kennis en behendigheid hebben, om ook op levende voorwerpen deze operatie te kunnen verrigten.

4. Zoude de Priester in zulk een geval niet veel gemakkelijker het doopsel aan het kind hebben kunnen toedienen, door middel van eene spuit langs den gewonen weg, gelijk hiervan veelvuldige voorbeelden zijn? Hij toch had van de buurvrouw kunnen vernemen, dat er een genoegzame toegang bestond tot de deelen des kinds, als ook of de watervliezen gebroken waren; schoon dit laatste geen beletsel althans zoude opleveren, gesteld dat deze nog ongeschonden waren. De buurvrouw was met alles volkomen bekend; ons ten minste is gebleken, dat de baarmoedermond geheel ontsloten was en zulks *alzo* door regelmatige barenswēen; waarschijnlijk derhalve zijn de vliezen gebroken geweest en is de vrucht met het hoofd voorgekomen.

5. Moest niet noodzakelijk, indien, hetzij bij de moeder, hetzij bij het kind, nog een vonkje le-

ven aanwezig was, dat leven, door zulk eene handwijze plotselijk worden vernietigd? Dit zij genoeg.

Is dit geval der mededeeling waardig, vergun het dan eene plaats, terwijl ik met achting ben

Uw Dienstwillige Dienaar en Vriend

Zalt - Bommel
den 20 Februarij 1833.

I. DE KONING,
Stads Med. Doctor, enz.

P R O G R A M M A.

Bezorgeren van het Legaat van wijlen Johannes Monnikhoff, overwegende, dat ten gevolge van plaatselijke Darmversterving, bij beklemden en te lang aan zich zelve overgelatene Breuken en ook na Breuksnijding, dat ongemak te weeg gebragt kan worden, hetwelk men *anus artificialis* noemt, en er tot heeling van hetzelfde niet weinig verschillende geneeswijzen, vooral in lateren tijd, zijn aanbevolen, gaven in het jaar 1830 tot Prijsvraag op:

„ Wat verstaat men door *anus artificialis*, en welk onderscheid wordt er tusschen deszelfs verschillende soorten, ten opzichte van oorsprong, zitplaats, uitgestrektheid en andere bijzonderheden waargenomen? Op welke wijze schijnt de natuur, in zoodanige gevallen, het gebroken verband te herstellen, en alzoo genezing tot stand te brengen? Zijn de genezingen, door de natuur bewerkstelligd, veelvuldig genoeg, om dezelve geheel aan haar over te laten, of zijn er omstandigheden, onder welke de hulp der Heelkunde gevorderd wordt? Welke geneeswijzen (de palliative hulpmiddelen uitgezonderd) zijn tegen dit ongemak, sedert Desault aanbevolen geworden, en in hoe ver is derzelver doelmatigheid of ongeschiktheid door de ondervinding gebleken? Welken invloed moet men, wat de verklaring van de hulpmiddelen der natuur en de volmaking van de middelen der kunst betreft, toekennen, zoo wel aan de nasporingen van Bichat en ander Ontleed- en Natuurkundigen over het maaksel van het darmkanaal en over de eigenschappen van deszelfs verschillende weefsels, als aan ziektekundige waarnemingen over de ontaarding, die in de rokken van het darmkanaal, door den invloed van de lucht en van andere uitwendige uitwendige prikkels, geboren worden?”

Zij hadden het genoegen, op deze vraag een antwoord te ont-

ontvangen in de Hoogduitsche taal, onder de zinspreuk:
*„Non est fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum,
 quid natura faciat, aut ferat.”*

B a c o a V e r u l a m.

Het eenparig oordeel van Bezorgeren aarzelde niet aan dit antwoord den Gouden Eereprijs toe te kennen. De opening van het bijgevoegd verzegeld briefje deed den Heer L. J a c o b s o n , Praktiserend Geneesheer te Koningsbergen in Pruissen, als Schrijver kennen.

Bezorgeren van het Legaat op eene reeds vroeger uitgeschreven en in 1830 herhaalde Prijsvraag, over de gebreken van den Mannelijken Pisweg, geen antwoord hebbende bekomen, besloten, uit aanmerking van het groot gewigt dezer vraag, dezelve nog eens voor te stellen.

Zij vragen alzoo:

1°. Eene Pathologische beschrijving van die gebreken.

2°. Eene korte doch beredeneerde beoordeeling van de verschillende geneeswijzen, die daartegen zijn aangeprezen en deze zoo veel mogelijk door eigene onderzinking gestaafd.

Als nieuwe Prijsvraag diene de volgende:

Hoewel in deze latere jaren zeer groote vorderingen gemaakt zijn in alles, wat tot de kennis en behandeling van Breuken betrekking heeft, valt echter niet te loochenen, dat dat er nog veel ontbreekt aan hetgeen men ten dezen opzichte in een helder licht zoude wenschen geplaatst te zien; Bezorgeren verlangen alzoo:

„Naauwkeurig te zien aangewezen het nog onvolkomene, gebrekkige en onvaste in de kennis van hetgeen betrekking heeft tot de leer der Breuken, nevens opgave van de middelen, welke ter bereiking van eene meer volkomene en vaste kennis dier gebreken en van derzelver behandeling dienen kunnen.”

Voor de voldoende beantwoording van elke Prijsvraag afzonderlijk wordt de gewone gouden medaille, ter innerlijke waarde van driehonderd guldens, uitgelooft, onder voorwaarde, dat de verhandelingen, bekroond of niet bekroond, het uitsluitend eigendom van het Legaat blijven; dat zij door eene vreemde hand, met eene latijnsche letter duidelijk in het Latijn, Fransch, Hoog- of Nederduitsch geschreven en voorzien zijn van een gezegeld briefje, dat den naam en de woonplaats des Schrijvers bevattende, tevens de zinspreuk der verhandeling tot opschrift moet voeren, en vóór den laatsten December des jaars 1835 vrachtvrij worden gezonden aan den Hoogleeraar G. V r o l i k , te Amsterdam.

AMSTERDAM

9 Februarij 1833.

M. DOLLEMAN,

Secretaris.

PRIJSONDERWERPEN.

AAN DE STUDERENDE JEUGD,

opgegeven door de

LEIDSCHÉ HOOGESCHOOL,

8 Feb. 1833.

Ex Ordine Philosophiae Theoreticae et Literarum Humaniorum. E Philosophia. Gravissimus, qui est de certo in cognitione humana, locus historice et critice ita explicetur, ut praecipue etiam ratio eorum habeatur, quae post alios G. Hermes (*Philos. Einleit.*, Munster 1831) et G. E. Schulzius (*Ueber die menschliche Erkenntniss*, Götting. 1832) Viri Cl., suo quisque modo, nuper sunt philosophati.

E Literis. Guilielmi Ludovici, primi e gente Nassavia Frisiae et Groningae Gubernatoris, vita et res gestae, cum ingenii atque in rem publicam meritorum iudicio, enarrantur.

Ex Ordine Medicorum. Quaeritur: quid Recentiorum labores contulerint ad Foetus evolutionem illustrandam.

Ex Ordine Jurisconsultorum. Postulat ordo Commentationem de jure postliminii Romanorum, ita ut simul exponantur aut illustrentur difficiliora juris Romani loca huc pertinentia.

Ex Ordine Theologorum. Quaeritur, num ex iis, quae certo vel probabiliter innotuerunt de modo laudes divinas Hymnorum concentu praedicandi, qui in primitiva Ecclesia valuit, tum ex iis, quae postea vel addita, vel mutata, vel adeo, post Sacrorum instaurationem, Scotorum praecipue exemplo et suasu, demta sunt, aliquid emendationis accedere possit hodiernae apud Protestantes cultus divini sacro cantu celebrandi rationi?

Ex Ordine Disciplinarum Mathematicarum et Physicarum. E Mathesi. Singulis costis tetraëdri irregularis magnitudine datis, omnes anguli positionis planorum lateralium et distantiae inter cuspides angulorum solidorum et plana lateralia obversa determinantur, tum constructione Geometrica, tum Arithmetices universalis auxilio. Deinde si plana lateralia tetraëdri versus omnes plagas in infinitum producta sint, numerus sphaerarum definiatur, quae haec plana lateralia, tam interne, quam externe tangent: tum etiam radii harum sphaerarum et constructione et computatione determinandi sunt eorumque mutua ratio investiganda.

Ex Astronomia. Exponantur observandi et computandi

ra-

rationes, quibus Astronomi stellarum fixarum parallaxin annuam definire conati sunt.

E Physica. Exponatur, quo titulo inter se aut conveniant aut differant diversi apparatus Voltaici, qui adhibentur vel ad vim chemicam exercendam, vel ad caloricum excitandum, vel ad effectus praestandos Electro-Magneticos.

E Chemia. Inquiratur in materiae, quae Chloron vel Chloricum nominatur, naturam, eo praesertim proposito, ut intelligatur, quibus modis organicorum corporum compages ab ea efficiatur, tum quid de ejus efficacia in destruendis et corrigendis sanitati contrariis rebus sit statuendum.

Ex Oeconomia Rurali. Laetaminum, quorum ad agros foecundandos et corrigendos usus est, exponatur natura et laetationis ratio; dein, quibus agris et quibus frugibus singula convenient.

De Antwoorden, in de Latijnsche Taal gesteld, moeten voor 1 November 1833 franco ingezonden worden, bij den Hooggel. Heer C. G. C. Reinwardt Secretaris van den Academischen Senaat, met in achneming van de Voorwaarden, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 2 Aug. 1815 art. 205 — 213.

NIEUW UITGEKOMEN BOEKEN, ACADEMISCHE EN ANDERE GESCHRIFTEN.

GENEESKUNDE. Berigten betreffende de Cholera Asiatica te Amsterdam en in andere deelen des Rijks door W. VROLIK enz. 3e., 4e. en 5e. Stuk, te Amsterd. bij C. G. Sulpke.

Bijdragen tot de kennis en behandeling van den Aziatischen Braakloop in Nederland door D. J. A. ARNTZENIUS No. 7—12. te Amsterdam bij L. van der Vinne.

Strekte het vroeger gegeven verslag van deze beide werken, om hun onderscheiden doel en inhoud bekend te maken, zoo zal het thans onnoodig zijn, daarop terug te komen; te meer daar onkunde ons verbiedt, in eene opzettelijke beoordeeling te treden van vele medegedeelde bijzonderheden, aangaande eene zoo onbekende als raadselachtige ziekte. Gelukkig heeft zij opgehouden in ons Vaderland te woeden en de Heeren Vrolik en Arntzenius meenden te regt hun opgenomen arbeid te mogen eindigen. Beide hebben die moeilijke taak op dezelfde wijze voltooid, als waarop zij de-

zelve aanvingen; — zoo dat wij gerust durven zeggen, dat hun werk ten allen tijde eene belangrijke bijdrage tot de Geschiedenis der Geneeskunde in ons Vaderland zal opleveren. De Heer Vrolik heeft ons in staat gesteld, om den loop der ziekte van nabij in Amsterdam na te gaan en ons eene volledige opgaaf van alle de in het werk gestelde maatregelen medegedeeld, een arbeid, welken men alleen naar waarde kan beoordeelen, wanneer men zich herinnert, van hoe veel belang het ten allen tijde is geweest, den loop der epidemische en besmettelijke ziekten binnen groote en volkrijke steden na te gaan. De ziekte-gevallen grootendeels door Amsterdamsche Geneeskundigen medegedeeld, vermeerderen de belangrijkheid dezer berigten. — Ook de Heer Arntzenius heeft zijne Bijdragen op dezelfde wijze, als waarop hij dezelve was begonnen, kunnen voleindigen. Schier van alle plaatsen, alwaar de Cholera heerschte, werden hem berigten en waarnemingen toegezonden, zoodat zijn werk eene vrij volledige beschrijving bevat van den loop der ziekte in ons Vaderland. Daarenboven treffen wij in hetzelfde verschillende berigten en belangrijke waarnemingen van den Verzamelaar zelve aan, en, hoewel wij van zijn gevoelen aangaande de *niet-besmettelijkheid* der Cholera verschillen, doen wij hulde, zoo wel aan de bescheidenheid, waarop hij zijne meening verdedigt, als aan de onpartijdigheid, die hem in zijne Bijdragen eene plaats deed inruimen voor de waarnemingen, welke ons aan de besmettelijkheid der ziekte moeten doen gelooven.

JAARBOEKJES. Nederlandsche Muzen - Almanak 1833. Vijftiende Jaar, te Amsterdam bij J. Immerzeel Junior, behalve den Kalender 264 bl.

Een goed vriend vroeg mij, of ik reeds wegens den Muzen - Almanak van dit jaar, gelijk ik gewoon ben, een verslag voor den *Letterbode* had opgemaakt; op mijn ontkenkend antwoord volgde een gesprek over dit Jaarboekje, dat ik, zoo goed mogelijk in mijn geheugen prentte, om het als een bericht wegens hetzelfde mede te deelen. Zie hier waarop het nederkwam:

Hij. Waarom stelt gij het zoo lang uit? Men verlangt toch te weten, wat in de Muzen - Almanak staat.

Ik. Omdat het moeilijk valt, er alle jaren iets nieuws van te zeggen en het boekje toch meestal zijn vaste koopers heeft, die zelve kunnen zien, wat er in staat: eigenlijke beoordeeling komt minder te pas, en de onderneming van den Heer Immerzeel houdt haren tred al vrij gelijkmatig.

Hij. Zoodat er dan niet veel van te zeggen is? Maar wie

wie hebben de eer van er voor afgebeeld te zijn? Gelijken zij; zijn die portretten fraai gegraveerd; is druk en papier goed, zijn de overige plaatjes mooi?

Ik. De Dichters Robidé van der Aa en Oostervijk Bruyn staan er voor, gij kent hen beide persoonlijk, oordeel zelf, (*ik had den Almanak bij de hand en toonde dien*).

Hij. De eerste nu ja, dien spotachtigen trek om den mond heeft hij en een' bril ook, maar de laatste, neen! dien zou ik er niet uit kennen; dat spijt mij, ik heb altijd met zijne luimige gedichten veel op gehad.

Ik. Ja vriend! alle baksels en brouwsels vallen niet even best uit; de gravure van Velijn is toch goed, en zie de nieuwe titelplaat van Bendorp voldoet.

Hij. Uitstekend! (*de andere plaatjes beziende*). Nu die drie andere mogen ook wel gezien worden; maar waarom staan zij niet bij en slaan zij op Gedichten? Dit zie ik liever.

Ik. Daar is veel vóór en tegen. Ik voor mij geef aan zulke navolgingen van goede Schilderijen of Teekeningen, hetzij uit de oude of moderne School, de voorkeur boven ordonnantiën, die te dikwijls mislukken; de eerste althans acht ik verre verkieslijk boven plaatjes, waarbij later Gedichten gemaakt worden.

Hij. Gebeurt dat ook al? Dan begint het dichten wat fabriekmatig te worden, en, naar ik wel heb hooren zeggen, is het eene fabriek, die eer mogt stilstaan, dan zoo vele anderen. Maar dit daargelaten, van buiten ziet het boekske er wel uit en van binnen ook, wat letter en papier aangaat; maar wat dunkt u van den inhoud, van de verzen?

Ik. Wilt gij nu, dat ik die allen over één' kam scheer? Dat gaat slecht en alle afzonderlijk één voor één met u na te gaan, daartoe heb ik geen' tijd.

Hij. Is er dan geen middelweg? Hebben onze Puikpoëten er alle wat aan bijgedragen?

Ik. Zoover ik kon nagaan, miste ik daaronder alleen van Hall, Kinker, Simons, Lulofs, v. 's Gravenweert, Messchert, da Costa, en misschien enkele, die mij nu niet invallen.

Hij. Dan is er ook iets van Tollens in; dat doet mij plaisir, hem versta ik beter dan vele anderen.

Ik. Ja hij gaf er eene *Verontschuldiging* in, die zich zeer wel lezen laat, maar slecht rijmt met het stukje zelf en nog minder met zijn in 't Hoogduitsch, Fransch en Engelsch vertaald *Juweeltje: op den Bededag*.

Hij. Hoe zoo?

Ik. Wel hij zegt daarin al vrij duidelijk, dat hij niet meer dichten kan; — 't wil niet meer vlotten. . . .

Hij.

Hij. Dat zou jammer, doodjammer zijn, maar het is zeker maar een grap.... hij meent het zoo kwaad niet.... en Loots?

Ik. Diens *Aansporing*, waarin hij wenscht nooit Dichter geweest te zijn, zal ook wel tot die rubriek behooren; maar voor hem ben ik wat bang; hij dreigt in het album van Robidé van der Aa de Recensenten zoo hevig, en ik ga met Sanche Panche gaarne heelhuids naar bed; ten minste dit klinkt voor het arme Recensenten-dom niet malsch:

Maar Dichters aan hun gril ten doel
Mort niet om 't ongerijmd bedillen,
Zij die ons zweepten, zien zich villen,
Als 't nakroost treedt ter regterstoel.

Hij. Dit moet gij u niet zoo aantrekken, als het nakroost op dat stoeltje zit, dan zult gij er weinig pijn van hebben. Maar Spandaw?

Ik. Daarvan vindt gij een *Facsimile* over bl. 176 aan den Uitgever van den Almanak, waarin tot slot gezegd wordt:

Maar iets ontbreekt.... uw beeltenis
Zien wij nog in die rij niet pralen....
Vergoed ons spoedig dat gemis!

Hij. Zal Immerzeel daarnaar luisteren?

Ik. Weet ik het; maar ik durf er mij meê vleijen, omdat hij dit gedicht opnam. Nu hij verdient het wel. Zijn *Brief van een' Hagenaar aan zijn zuster in Jutland* is regt luimig gedicht, gelijk niet minder zijn *Schijn bedriegt*; — en dat luimige behoort althans tot afwisseling in eenen Almanak.

Hij. Verschilt een Almanak dan van een Dichtbundel? Maar wat gaf Wiselius, wat Hendrik Harmen Klijn? Wat Staring? Wat?...

Ik. Houd stil! De eerste eene Vertaling naar Boëthius, de beide andere ieder een *Fac simile*, en de laatste nog drie gedichten, volkomen in zijn' trant: *De Strenghe Schuld-eischer*, *De luije Knecht*, en *Het Bezoek van Fohi*.

Hij. Dat lijkt er nog na. Ik vind een *Fac simile* wel aardig, maar het zet geen zoden aan den dijk. Heeft de oude Walré ook nog zijn hekje weêr even opengedaan?

Ik. Ja wel, in een antwoord op de zware vraag *Wat is schoonheid?* aan zekeren Kunstschilder Mr. Jodokus Gilvus, dien ik niet ken.

Hij. Ik evenmin. Maar weet gij nu, wat ware schoonheid is? —

Ik. Zoo ten naastenbij; maar er is veel waarheid in, hoor maar het staartje:

Door 't kleinste deel kan kunst op groote schoonheid roemen;
De schaduw heeft, als 't licht, dezelfde tooverkracht;
Wanklanken, monsters, door geniën aangebragt,
Zijn op paneel en lier, soms waarlijk schoon te noemen;
Een

Een rede, eene ode, een bloem, een tempel, onweêr,
 (beeld,
 's Is al betrekkelijk schoon; doch wat aan keur-gevallen
 De ware tooverkracht onfeilbaar mededeelt,
 Is vaste eenvoudigheid, is Waarheid boven allen.
 Wie de echte waarde alzoo van Kunstwerk kennen wil,
 Zoek naar geen fouten, voor hij 't schoon er van zal weten,
 En zij nooit de echo van een waanwijz' albedil,
 Of van Zoïlen, die vaak 't zwaarste 't schoonste heeten!
 Beschaafde smaak, ofschoon der kunst niet ingewijd;
 Een helder oog en oor, van zwakken waan bevrijd,
 Moog vrij de werking van elk kunstgewrocht beslissen,
 En 't welgeplaatste hart zal niet in de uitspraak missen
 Op stijl en toon en kleur en klank; het voelt gewis
 Dat deugd de reine ziel der hoogste schoonheid is!

Hij. Dat laatste loopt mij wat te hoog; — wat leverde B o x-
 m a n, die, als mijn geheugen mij niet fopt, lang gezwe-
 gen heeft?

Ik. Eenige coupletten aan de *Muze na hare lange afwe-*
zigheid.

Hij. Wel hoe kon die hem ooit verlaten?

Ik. Lees zijn gedicht zelf, — dan zegt gij hem het slot.
 gewis, gelijk ik, ook na:

Thans blijv' mij eeuwig bij en aëm in al mijn zangen,
 Die zachte hemelzucht, die me eerder vaak ontviel,
 Doe 't oog met blijde hoop aan hooger sferen hangen
 Waar 't zaligst wederzien de tranen van de wangen,
 De zorgen wischt van 't hart, den twijfel van de ziel.

Hij. Amen! W a r n s i n c k zweeg immers niet?

Ik. Wel neen! Hij gaf een' hartelijken welkomgroet aan
 zijn' vriend van Hall, bij de aanvaarding van het Voor-
 zitterschap der Regtbank van Eersten Aanleg te Amster-
 dam.

(*Vervolg en Slot in het eerstvolgend No.*)

HANDEL EN ZEEVAART, LANDBOUW, HUISHOUDKUNDE, BEVOLKING EN WAT DAARTOE BETREKKING HEEFT.

Bevolking der Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

De Heer W a r d e n heeft, uit de volkstelling van 1830,
 het volgende openbaar gemaakt: 1°. de geheele bevolking
 bestaat uit 12,856,154 individu's, waarvan 10,526,058 vrije
 blanken, 2,010,629 slaven en 319,467 vrije kleurlingen;
 2°. on-

2°. onder de eerste zijn 5,358,345 mannen, 5,167,299 vrouwen; de tweede categorie bestaat uit 1,014,345 mannen en 996,284 vrouwen; onder de derde categorie bevonden zich 153,495 mannen, 165,972 vrouwen; 3°. onder de blanken zijn 5,244 doofstommen, waarvan 1,640 beneden de 14 jaren, 1,874 tusschen 14 en 25 en 1,730 boven de 25 jaren; onder de slaven en vrije kleurlingen bevonden zich 684 doofstommen; 4°. onder de geheele bevolking telt men 3,983 blinden; ten 5°. en ten slotte, het getal personen, die boven honderd jaren oud zijn bedraagt onder de blanken slechts 508, te weten 274 mannen en 234 vrouwen, dat is 1 van 20,720; onder de slaven zijn er 1,386, namelijk 718 mannen, 688 vrouwen, dus 1 op 1,450; en bij de vrije kleurlingen vindt men er 627: 266 mannen, 361 vrouwen, zijnde 1 van 510 individu's.

STERRE- EN WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN.

NAPELS. den 18den December 1832. De jongste, uit Bronte in Sicilie ontvangen officiële berigten, bevestigen niet slechts het sedert den 18den November verminderen der uitbarstingen van den Etna, maar geven ook tevens de gelukkige tijding, dat dezelve, sedert den 21sten daaraanvolgenden, geheel opgehouden hebben. Zij noemen het behouden blijven dier stad eener wonderdadige uitredding, (*prodigiosa liberatione*), daar de lava, die in 16 dagen bijna 10 mijlen doorloopen heeft, haren loop slechts eene kleine mijl van de stad gestaakt heeft. Hierdoor is de stad nu wel met hare gebouwen behouden, maar de schade is welligt voor de ingezetenen nog grooter, dan wanneer enkel de spoedig weder te herbouwen huizen vernield waren geworden: want in al de streken welke de lava bereikt heeft, acht men al de wijnbergen, olijf-, vruchtboomen en verder houtgewas voor eeuwen verloren. Opmerkelijk, vooral voor hen, die meenen, dat er eene gemeenschap tusschen den Etna en den Vesuvius bestaat, is het, dat de Vesuvius eergisteren avond, den 16den, 25 of 26 dagen na het eindigen der uitbarsting van den Etna, op eenmaal en zonder de minste voorafgegane waarschuwing, eenen ontzettend sterken en breeden stroom lava, den grootsten, dien men in de laatste drie jaren gezien heeft, heeft uitgeworpen. In den loop van den dag van den 16den had men eenigen meerderen rook dan gewoonlijk bemerkt, zoodat het uitwerpen van den stroom eerst tegen den middag heeft kunnen beginnen

nen, en evenwel was dezelve, des avonds tusschen 6 en 7 ure, aan den kant van de Hermitagie reeds tot geheel onder den kegel en tot in het Atrio del Cavallo (de vlakke halverwege beneden denzelven) gekomen, zoo als men zulks, uit eene aldaar door de lava gevormde kom, duidelijk waarnemen kon. De stroom is alzoo veel sneller geweest dan alle vroegere, welke dagen plagten te besteden tot hetgeen, waartoe deze slechts eenige uren heeft nodig gehad. Hier in de stad meent men ook gisteren morgen vroeg, tegen vier ure, eenige ontploffingen gehoord te hebben. Gisteren avond scheen het, als had de stroom eenigzins afgenomen. Geen der beide dagen heeft men uitwerpingen in de hoogte waargenomen. Gisteren kon men duidelijk zien, dat de lavastroom tusschen de punt del Palo en den kleinen binnenkegel uitbrak, waarschijnlijk uit de aan dezen kant van dezelve gelegene zijde ontspringende.

HONGARIJE. Op den 6den Januarij heeft men te Nagy-Kallo in het Szabolezer Komitaat van dit Koningrijk drie Aardschuddingen gevoeld; de eerste ten halftwee ure, durende omtrent 4 seconden en gaande vergezeld van een verschrikkelijk gedruisch. Dezelve veroorzaakte aanmerkelijke spleten in het muurwerk en wierp menschen en dieren op straat ter neder. De tweede volgde 14 minuten daarna, was zwakker en niet door zulk een sterk gedruisch begeleid; de derde omstreeks twee ure des nachts en was weder heviger. Deze Aardbeving had plaats bij helder weder en 18° koude.

BERLIJN. Onze *Staats-Zeitung* vermeldt eene Aardbeving den 13 Januarij l. l. des avonds te Linkioping in Zweden waargenomen; dezelve herhaalde zich tweemalen, duurde telkens 10 seconden. Des nachts daarna hield de Motala-stroom, die uit het Wettermeir in de Oostzee uitloopt, en in elke minuut bijna 60,000 tonnen waters afvoert, plotseling op te vloeijen, zoodat men het rivierbed droogvoets kon doorgaan. Den 14den Januarij zijn Oostwaarts van Leipzig ook vrij zware Aardschuddingen gevoeld.

ENGELAND. Op den 28sten, 29sten 30sten December l. l. zijn op onderscheidene plaatsen in het zuidelijk gedeelte van het Prinsdom Wallis Aardschuddingen waargenomen. Te Caemarthen, maar inzonderheid in de Zeestad Swansea zijn dezelve gevoeld. Die op den 30sten, welke omstreeks halfnegen ure 's morgens waargenomen werd, was de sterkst e. In verscheiden huizen geraakten de schellen aan het klinken, gedeelten van schoorsteenen kwamen naar beneden, en de huismuren kregen scheuren. Men hoorde tevens een rollend gedruisch, doch

doch Zee en Wind waren stil, hoezeer de vorige dagen hevige stormen op onze kusten gewoed, en veel schade aangerigt hadden. De Thermometer stond op 40°, de Barometer op 30 d.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN
BUITEN HAARLEM.

1833	EVRO- ME- TER.	THER- MOME- TER.	WIND- STREEK.	LUCHTSOESTELDHEID.
Febr.				
27	$\left\{ \begin{array}{l} 29. 3\frac{1}{4} \\ 29. 3 \\ 29. 3 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 43 \\ 50 \\ 43\frac{1}{2} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} z. \\ z. t. o. \\ z. \end{array} \right.$	bewolkt.
28	$\left\{ \begin{array}{l} 29. 4 \\ 29. 3\frac{1}{2} \\ 29. 0\frac{1}{4} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 43\frac{1}{2} \\ 48 \\ 41\frac{1}{2} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} z. \\ z. z. o. \\ z. z. w. \end{array} \right.$	meest betrok., iets dampig, s'avonds regen.
Maart.				
1	$\left\{ \begin{array}{l} 29. 1 \\ 29. 1\frac{1}{4} \\ 29. 2 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 41 \\ 48\frac{1}{2} \\ 41\frac{1}{2} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} z. t. o. \\ z. z. w. \\ z. w. t. z. \end{array} \right.$	zeer harde wind, voormiddag wolken, verder betrokken, regen, s'avonds stormachtig.
2	$\left\{ \begin{array}{l} 29. 4\frac{1}{4} \\ 29. 6\frac{1}{4} \\ 29. 9 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 44 \\ 45 \\ 41 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} w. \\ w. t. N. \\ N. w. t. w. \end{array} \right.$	tot even na den middag bui. jig, s'morg. met storm, voormiddag zeer harde wind, †
3	$\left\{ \begin{array}{l} 29. 9\frac{1}{2} \\ 29. 9\frac{3}{4} \\ 29. 9 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 40\frac{1}{2} \\ 48 \\ 45 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} z. t. o. \\ z. z. o. \\ z. o. t. z. \end{array} \right.$	voormiddag betrokken, regen, verd. omtr. betrokken.
4	$\left\{ \begin{array}{l} 29. 9 \\ 29. 9 \\ 30. 0 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 41\frac{1}{2} \\ 51 \\ 40 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} o. z. o. \\ o. \\ o. l. N. \end{array} \right.$	voormidd. bewolkt, namidd. omtrent betrokken, s'avonds helder.
5	$\left\{ \begin{array}{l} 30. 0 \\ 30. 0 \\ 30. 0 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 39 \\ 51\frac{1}{2} \\ 45 \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} z. o. \\ z. z. w. \\ z. w. \end{array} \right.$	s'morgens helder, voormidd. bewolkt, namidd. zeedamp, s'avonds betrokken.

† verder bewolkt, wind bedaard.

KUNST- EN LETTERNIEUWS.

*** JEZUS OPSTANDING, de Grondzuil van het Christelijk Geloof door J. H. SONSTRAL, Predikant te Helder, een Deel compleet met gegraveerden titel en vignet f 3, 60

In dit zeer belangrijk werk wordt Jezus Opstanding niet alleen getoetst aan rede en openbaring, en alle bedenkingen, die tegen dezelve door de bestrijders van het Christendom zijn aangevoerd, grondig wederlegd, maar ook de heilrijke en troostrijke gevolgen van de waarheid dezer gebeurtenis voor zijne Apostelen en alle zijne belijders aangewezen. — Hetzelve is van de pers gekomen bij den Boekhandelaar JOHs. GUYKENS te Amsterdam en alom verkrijgbaar gesteld.

TE HAARLEM, BIJ DE WED. A. LOOSJES Pz.